

Nasjonal kompetansetjeneste for pasienter med sammensatte lidelser

Tjenesten skal bygge opp og spre kompetanse om sammensatte lidelser, dvs. lidelser med vesentlige somatiske symptomer, der psykososiale faktorer er tett vevet sammen og som ikke i tilstrekkelig grad kan forklares av noen anerkjent sykdomsdiagnose.

Tjenesten har som mål å styrke kompetanse mht utredning og behandling av sammensatte symptomlidelser, og utvikle et felles syn på forståelsen, håndteringen og behandlingen av langvarige og sammensatte smertelidelser i hele primær- og spesialisthelsetjenesten og i befolkningen i som helhet.

Tjenestens primære oppgave er å spre kunnskap ut til de andre helseforetakene slik at helseforetakene på sikt kan bygge opp og ivareta kompetanseutvikling på dette fagområdet selv.

Tjenesten er lokalisert til St. Olavs hospital HF.

Oppgaver og resultat:

Årets aktivitet og mål bør ses i sammenheng med at HOD ga et likelydende oppdrag til de 4 RHFene om å "videreutvikle behandlingstilbudet til pasienter med langvarige smerte- og utmattelsestilstander med uklar årsak". Dette fordi koordineringsansvar ble gitt til HMN-RHF og til eder av NKSL. • Bygge opp og formidle kompetanse: I samarbeid med Norsk elektronisk legemiddelhåndbok (NEL), Hdir og Norsk Forening for Allmenntilleggsmedisin (NFA) er det bygget opp tverrsektoriell kompetanse. Samhandlingskonsultasjoner; et nytt konsept, utvikles nå videre i et NFR-finansiert prosjekt sammen med NFA og Hdir. En veileder for ikke-medikamentell behandling er utarbeidet for fastleger via NEL, Denne er omtalt i den nye «Veileder om vanedannende medisiner», som NKSL har arbeidet med. En veileder for stabilisering av pasienter med opioidproblemer utarbeides sammen med NFA og Nasjonalt nettverk for smerte- og avhengighetsmedisin som har hatt to møter med 11 klinikker, som hjelper fastleger mer med dette.

•NKSL er sammen med tre tverrfaglige smertesentre representert i nasjonale nettverksmøter som gjennomføres for å sikre likeverdig tilgang til kompetansetjenester. NNSA er omtalt over. To andre viktige er "Nasjonalt smerteklinikknettverk" (NSKN) der de 4 RHFene er representert for å videreutvikle behandlingstilbudet til pasienter med langvarig smerte/utmattelse og "Nasjonalt Fagnettverk for Langvarig Utmattelse av uklar årsak". Begge koordineres av NKSL og har hatt to møter i 2021. • Overvåkning/formidling av behandlingsresultater gjøres gjennom arbeidet med kvalitetsregisteret NOKSmerte (omtales under "aktivitet/ kvalitetsverktøy"). • Veiledning, kunnskaps- og kompetansespredning til helsetjenesten, andre tjenesteytere og brukere er omfattende (omtales under "Aktivitet/ formidling") • NKSL's bidrag i relevant undervisning omfatter flere nasjonale og tverrfaglig godkjente kurs, videreutdanning samt bidrag i masterprogram og redegjøres for under "Aktivitet/ undervisning"

• Forskning og forskernettverk: NKSL er engasjert i ni forskningsprosjekt og leder åtte av dem. Det viktigste er en Klinbeforsk-studie som det er bygget et forskningsnettverk rundt med OUS,

HUS og UNN. • Implementering av nasjonale retningslinjer og kunnskapsbasert praksis: NKSL har sammen med de tre andre smertesentrene vært aktivt med i revidering av "Veileder for vanedannende legemidler" og "Veileder for organisering og drift av tverrfaglige smerteklinikker" og i utarbeidelse av pakkeforløpene for "langvarige og sammensatte smertetilstander" og "langvarig utmattelse av ukjent årsak" med to NKSLere ansatt 50% i Hdir. • Samarbeid rundt tjenesten har forøvrig vært med de nasjonale kompetansetjenestene for CFS/ME, nevrologiske smerter og friskliv og mestring. • Kompetansespredning forøvrig: Bidratt til at alle sykehelseforetak etablerer en tverrfaglig smerteklinikk som kan håndtere og behandle pasienter med langvarige, sammensatte smertetilstander av ukjent årsak på en korrekt måte

Kvalitet på behandlingsresultatene - overvåking og formidling

NKSL er organisert som del av Avdeling for smerte og sammensatte lidelser (ASSL) og overlege og professor Petter C. Borchgrevink leder begge. Mesteparten av midlene som bevilges til tjenesten går til deltidsansettelser av personer som både er helsearbeidere samt forskere, undervisere og/ eller kompetanseutviklere og representerer de viktigste yrkesgruppene som skal ivareta pasientene tjenesten omfatter. Noen deltidsansettelser er tilknyttet Institutt for sirkulasjon og bildediagnostikk, NTNU og omfatter nestleder for NKSL, manuell fysioterapeut og førsteamanuensis Astrid Woodhouse. Dessuten professor II og overlege Olav Fredheim, førsteamanuensis og psykologspesialist Tormod Landmark og universitetslektor og psykologspesialist Heidi Trydal. I 2021 var også Harald Sundby ansatt. Viktige samarbeidspartnere er professor i psykologi ved NTNU Tore Stiles, professor i nevropsykologi ved Universitetet i Oslo Nils Inge Landrø og overlege og professor Steve Butler ved Universitetet i Uppsala.

Likeverdig tilgang for pasienter fra alle regioner

Arbeidet med å sikre pasienter lik tilgang til behandlingstjenester av god kvalitet har i stor grad foregått gjennom nettverksarbeid for å bedre tilbudet i alle regioner. NKSL koordinerer blant annet arbeidsutvalget som leder Norsk Smerteklinikk nettverk (NSKN) der alle de fire 4 regionale helseforetakene er representert for å videreutvikle behandlingstilbudet til pasienter med langvarig smerte- og/eller utmattelsestilstander med uklar årsak. NKSL er representert i nasjonalt fagnettverk for langvarig utmattelse av uklar årsak, der det er avholdt 15 møter så langt. I tillegg er NKSL representert i nasjonalt nasjonalt nettverk for smerte- og avhengighetsmedisin der man så langt samlet representanter fra 15 tverrfaglige smerteklinikker og tverrfaglig spesialisert behandling av ruslidelser (TSB) til 10 møter. Sammen med FHI har nettverket frontet et initiativ mot opioidkrise som ble lagt fram på et møte hos Helseministeren i 2021. For å sikre tilgang til gode tjenester i primærhelsetjenesten har NKSL hatt flere representanter inn i Helsedirektoratet sitt arbeid med pakkeforløp der tverrsektorielle samhandlingskonsultasjoner er beskrevet som et hovedelement i pakkeforløpet. NKSL har også i samarbeid med Friskliv og mestring (FLM) har etablert en arbeidsgruppe som har gjennomført to nasjonale webinarer knyttet til utvikling av kommunale mestringstilbud for personer med langvarig smerte og/eller utmattelse.

Aktivitet:

Undervisning

Alle regioner: Utdanning av helsepersonell	200 timer
Alle regioner: Utdanning av annet personell	10 timer
Flere regioner: Utdanning av helsepersonell	42 timer
Egen region: Utdanning av helsepersonell	42 timer

Utfyllende informasjon

Nasjonal kompetansetjeneste for sammensatte lidelser har en kursportefølje for etter- og videreutdanning for helsepersonell som jobber med pasienter med langvarige og sammensatte smertetilstander. Vi driver i tillegg et Masterprogram i Klinisk Helsevitenskap i samarbeide med NTNU. Kursene i regi av NKSL og masterprogrammet (i samarbeide med NTNU) fokuserer på en kunnskapsheving blant helsepersonell og fremtidige forskere som jobber med store grupper av pasienter som ofte har langvarige eller krevende forløp og representerer en betydelig samfunnsutfordring. På årlig basis er NKSL arrangør av tre tverrfaglige kurs som er godkjent som poenggivende kurs og klinisk emnekurs av DNL og Norsk Fysioterapiforbund: "Smerte i muskel og skjelett" (15 timer) "Kommunikasjon og mestring ved langvarig smerte" (15 timer) "Utmattelse og CFS/ME" (15 timer) Kursene blir avholdt i samarbeid med Kompetanseområde i Smertemedisin (de to førstnevnte) og Nasjonal Kompetansetjenesten for CFS/ME. Tre tverrfaglige videreutdanningsemner holdes på årlig basis i samarbeide med Det medisinske fakultet ved NTNU: 1. "Langvarig smerte, undersøkelse, behandling og oppfølging" (7,5 st.p) 2. "Smerte, utmattelse og palliasjon" (7,5 st.p) 3. «Akutt og postoperativ smerte» (7,5 st.p) Kursene er åpen for helsepersonell fra hele landet. "Master i klinisk helsevitenskap" ved NTNU er et samarbeide mellom NTNU og NKSL. En av våre ansatte (Astrid Woodhouse) har kombinert stilling ved NKSL og NTNU og er studieprogramleder for dette masterprogrammet som har vært i stor vekst i 2021. Masterprogrammet hadde 2 studieretninger i 2021: "Smerte og palliasjon" og "Fedme og helse" Fra og med høsten 2022 innlemmes tre nye studieretninger: 1. "Master i fysioterapi": En studieretning som vil ha fokus på primærhelsetjenesten og gode pasientforløp 2. "Master i ergoterapi": En studieretning som vil ha fokus på funksjon, aktivitet og deltagelse 3. «Master i Audiologi»: Norges første masterprogram innen audiologi Et av våre prosjekt for å fremme samhandling i primærhelsetjenesten har vært "Knutepunkt-prosjektet". Gjennom dette prosjektet jobber vi mot å fremme samhandling mellom fastleger og fysioterapeuter i kommunene. Prosjektet inneholder en kurspakke og NKSL har vært sentral i utarbeidelse, organisering og gjennomføring av denne. Kurset ble avholdt i for fastleger og fysioterapeuter i Trondheim i 2019. I 2020 og 2021 har en av våre fysioterapeuter har vært i Kristiansand og bidratt med oppstart og gjennomføring av knutepunktkurset der. Det jobbes med en publikasjon fra dette prosjektet, det var kjørt som en gjennomførbarhets studie. I NKSL regi ble det i 2021 gjennomført to nasjonale webinarer (april og september) knyttet til utvikling av kommunale mestringstilbud for personer som har langvarig smerte- og/eller utmattelse. Tilsammen 100 deltagere fra 27 ulike kommuner deltok. Deltagerne var helsepersonell fra kommuner i alle

landets fylker og fra spesialisthelsetjen, forskere, helsepersonell fra spesialisthelsetjeneste, representanter fra brukerorganisasjoner og fra to nasjonale kompetansetjenester.

Formidling

Pasienter og pårørende - egen region

- Pasientopplæring over tema mestring av langvarig smerte. Foreningen for kroniske smertepasienter. (Kurs/seminar).

Allmennheten - alle regioner

- NRK Radio P2 - 09.03.21: Ekkos spørretime om smerte. Astrid Woodhouse sammen med Audun Stubhaug og Henrik B. Jacobsen. (Oppslag i media).
- NRK Radio P2 - 09.03.21: Radio Ekko om smerter. Astrid Woodhouse sammen med Henrik B. Jacobsen. (Oppslag i media).
- NRK Radio P1+ - 22.11.21: Frokostradio tema "Smerter og fysisk aktivitet". Astrid Woodhouse. (Oppslag i media).
- Forskning.no - 11.okt 2021: "Folk med fibromyalgi føler ofte de ikke blir trodd". Astrid Woodhouse med Anne Marit Mengshoel. (Oppslag i media).
- Kronikk i Dagens medisin 25.03.21 Kronikerne må ikke miste sin viktigste støttespiller. Harald Sundby med flere. (Oppslag i media).
- Debattinnlegg fra Harald Sundby i Klassekampen 18.12.2021 om CFS/ME. Hvor lenge vil legarrogansen bestå?. (Oppslag i media).
- Debattinnlegg fra Harald Sundby i Klassekampen 31.12.2021. Om å ta seg sammen. (Oppslag i media).

Helsepersonell og andre faggrupper - alle regioner

- 2 webinarer ble holdt i 2021 om utvikling av mestringstilbud for personer med langvarig smerte- og/eller utmattelse. (Kurs/seminar).
- Fysioterapeuten.no artikkel februar 2021: "Langvarige smerter; valider pasienten og jobb mestringsbasert" Astrid Woodhouse. (Oppslag i media).
- Rapport i Utposten utgave 3, blad for allmenn- og samfunnsmedisin. Av Harald Sundby. Kveldsbønn fra helvete. (Oppslag i media).

Helsepersonell og andre faggrupper - egen region

- To store fagmøter med fastleger i Trondheim. (Kurs/seminar).

Utfyllende informasjon

Lenke til Kronikk i Dagens medisin 25.03.21 av Harald Sundby:

<https://www.dagensmedisin.no/artikler/2021/03/25/kronikerne-ma-ikke-miste-sin-viktigste-stottespiller/> Lenke til debattinnlegg i Klassekampen 18.12.21 av Harald Sundby:

<https://klassekampen.no/utgave/2021-12-18/debatt-hvor-lenge-vil-legearrogansen-besta> Lenke til debattinnlegg i Klassekampen 31.12.21 av Harald Sundby: <https://klassekampen.no/utgave/2021-12-31/debatt-om-a-ta-seg-sammen> Lenke til Rapport i Utposten utgave 3, blad for allmenn- og samfunnsmedisin: https://www.utposten.no/journal/2021/3/m-519/Kveldsb%C3%B8nn_fra_helvete

Kvalitetsverktøy

Utfyllende informasjon

Norsk kvalitetsregister for pasienter med langvarig smerte (NOKSmerte) ble initiert i jan 2020 og driftes av NKSL. Revisjon av prosedyrekoder (i henhold til prosedyrekodeverket) og enkelte

tekniske variabler ble foretatt i 2021. Noksmerte er tilgjengelig for alle de 15 nasjonale tverrfaglige smerteklinikkene. I 2021 har fem smerteklinikker registrert data i registeret: UNN, HUS, St Olavs Hospital, Førde og Ahus. NOKSmerte skal monitorere pakkeforløpet for langvarige og sammensatte lidelser.